

І. І. Гавриш

МЕТОДИКА ПОРІВНЯЛЬНОЇ ОЦІНКИ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ ДЛЯ РІЗНИХ ЦІЛЬОВИХ АУДИТОРІЙ

У статті проаналізовано існуючі методичні підходи до оцінки привабливості регіонів, наведена поетапна процедура проведення оцінки привабливості регіону, запропонована адаптивна методика порівняльної оцінки привабливості регіону для різних цільових аудиторій, яка базується на методах традиційного статистичного аналізу та міжрегіональних порівнянь інтегрального індексу привабливості регіонів.

Ключові слова: порівняльний аналіз, оцінка привабливості регіону, регіональні цільові аудиторії, міжрегіональні порівняння, інтегральний індекс привабливості регіону.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Динамічність глобальних, національних та регіональних процесів сприяє ініціації структурних змін та появи нетипових системних процесів, якими останнім часом характеризується сучасний соціально-економічний розвиток територій. Це спричинює зміну уявлень про повноцінність та достатність традиційних методів оцінки соціальних та економічних явищ і процесів, які орієнтовані на системну обробку та аналіз даних офіційної статистики, і у сукупності формують привабливість регіону.

Актуальність проблеми міжрегіонального порівняння соціально-економічних параметрів функціонування та розвитку територій на сьогодні є досить високою і постійно зростає; є безліч білих плям в теорії осмислення особливостей і способів оцінки критеріїв та точок можливого зростання привабливості регіону з позицій окремих цільових аудиторій, які потребують застосування даної дефініції при прийнятті різноманітних рішень.

Аналіз останніх джерел досліджень та публікацій. У науковій теорії різноманітні методики проведення оцінки різних видів привабливості регіону та міжрегіональних співставлень розглядалися у роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як З. В. Герасимчук, Б. М. Гринчель, А. П. Гайдуцький, Ю. Є. Дащук, С. В. Куніцин, О. В. Музиченко-Козловська, С. І. Нестерова, О. А. Петрова, С. А. Суспіцин, І. Б. Шевчук та інші.

При цьому слабо вивченими та систематизованими є методи оцінки привабливості регіону та міжрегіонального статистичного аналізу привабливості для різних цільових аудиторій. У науково-практичному плані неопрацьованими залишаються такі проблеми як: вибір критеріїв, які об'єктивно відображають різні аспекти привабливості регіону; зведення різновимірних показників в приведену співставну форму; побудова зведених групових індикаторів привабливості регіону для їх подальшого ранжування, зонування та визначення точок диференціації для різних цільових аудиторій; розробка алгоритмів міжрегіонального статистичного аналізу інтегрованих показників привабливості для різних цільових аудиторій.

Метою даної статті є систематизація, критичний аналіз існуючих методик оцінки різних видів привабливості регіону та викладення розробленої адаптивної методики порівняльної оцінки привабливості регіону для різних цільових аудиторій, яка базується на методах традиційного статистичного аналізу та міжрегіональних порівнянь інтегрального індексу привабливості регіонів.

Виклад основного матеріалу. Для проведення порівняльної оцінки привабливості регіонів для різних цільових аудиторій насамперед необхідно підібрати такий набір статистичних показників, який би найбільш повноцінно відображав основні параметри привабливості регіону. У офіційних статистичних даних існує ряд показників, які відображають різні аспекти привабливості регіону з точки зору інтересів визначених цільових груп. При цьому даних показників не вистачає, щоб сформувати всебічну гармонійну картину привабливості регіону для інвесторів як потенційної цільової аудиторії, а також для проведення повноцінного міжрегіонального порівняння інвестиційної привабливості різних регіонів.

Таким чином, виникає потреба у систематизації, групуванні та визначенні досить великої сукупності статистичних показників, які у рамках існуючих методик збору і обчислення статистичної інформації здатні надати характеристику привабливості регіону з врахуванням різних аспектів та створити умови для міжрегіонального порівняння відповідних видів привабливості для різних цільових аудиторій.

У процесі дослідження нами було визначено шість основних цільових аудиторій, для яких актуалізується процес оцінки привабливості регіону і які характеризуються різними аспектами, що визначають для них критерії цієї привабливості. До таких цільових аудиторій відносяться: інвестори, бізнес-аудиторія, туристи, місцеве населення, мігранти та групи впливу, так звані стейкхолдери, які мають різноманітну зацікавленість у регіоні. Нами пропонується, в рамках порівняльного аналізу, розділити визначені цільові аудиторії на дві групи за базовими критеріями мотивації, які визначають привабливість регіону. До першої групи економічно орієнтованих видів привабливості ми відносимо інвесторів, бізнес-аудиторію та туристів, до другої групи, яка характеризується більшою соціальною орієнтацією, пропонується віднести поселенців (місцеве населення), мігрантів та груп впливу (стейкхолдерів). Оскільки кожна цільова аудиторія характеризується різним набором мотивацій, що формують привабливість, і відповідно у аналізі буде визначатись різний набір критеріїв цієї привабливості, що виражається різними статистичними показниками, такий поділ не має жорстких меж, і зумовлюється швидше зручністю проведення порівняльного аналізу.

Загально визнані методики міжрегіонального статистичного аналізу, які використовувались при дослідженні регіональних проблеми, застосовувались у працях З. В. Герасимчук [1, 2, 3], А. П. Гайдучького [4], Ю. Є. Дашук [2], Н. Є. Циганюк [3], І. Б. Шевчук [1], Я. В. Шевчука [5] та інших. Їх перевагою є зручність методу приведення статистичних показників до співставних значень та інтегральних індексів.

Процес проведення порівняльної оцінки привабливості регіону для різних цільових аудиторій потребує певної формалізації, яка допоможе системно провести аналітичне дослідження, і передбачає охоплення наступних етапів (рис. 1):

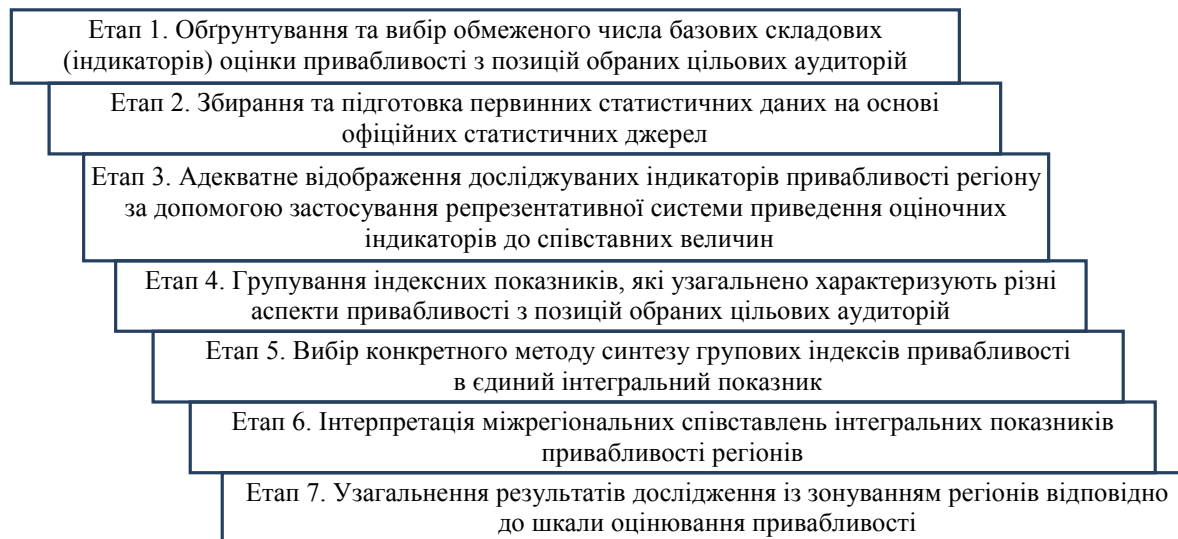

Рис. 1. Етапи проведення порівняльної оцінки привабливості регіону

Порівняльна оцінка привабливості регіонів України для різних цільових аудиторій потребує формування системи базових часткових статистичних показників, які забезпечують характеристику більшості аспектів привабливості регіону з позицій визначених цільових аудиторій.

Для проведення порівняльної оцінки інвестиційної привабливості регіонів нами пропонується наступна група базових часткових статистичних показників (табл. 1).

Таблиця 1

**Базові часткові показники оцінки інвестиційної привабливості регіону
(за даними офіційної статистики)**

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс загально-го інвестиційно-го клімату в регіоні	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, млн. грн.	A ₁
		Капітальні інвестиції на одну особу, млрд. грн.	A ₂
		Капітальні інвестиції у житлове будівництво	A ₃
		Обсяг прямих інвестицій на одну особу, дол. США	A ₄
		Інвестиції у матеріальні активи	A ₅
		Інвестиції у нематеріальні активи	A ₆
2	Індекс економічно-інноваційної активності в регіоні	Кількість суб'єктів ЄДРПОУ	B ₁
		Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн.	B ₂
		Продукція сільського господарства, млн. грн.	B ₃
		Роздрібний товарооборот через Інтернет	B ₄
		Загальний обсяг інноваційних витрат, млн. грн.	B ₅
3	Індекс ресурсно-інфраструктурної забезпеченості в регіоні	Рівень безробіття за методологією МОП	C ₁
		Кількість найманих працівників, тис. осіб	C ₂
		Щільність населення	C ₃
		Капітальні інвестиції на охорону та раціональне використання природних ресурсів, млн. грн. на 10 тис. осіб	C ₄
		Забезпеченість автомобільними дорогами на 1 км площі	C ₅
		Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн.	C ₆
		Коефіцієнт покриття експорту імпортом	C ₇
		Кількість виявлених злочинів на 10 тис. осіб	C ₈

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8, 9, 10]

На нашу думку, традиційні джерела отримання статистичної інформації дають можливість визначити групові індекси, які розглядатимуться як індикатори інвестиційної привабливості регіонів (табл. 2).

Таблиця 2

Індикатори інвестиційної привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс загального інвестиційного клімату в регіоні визначає поточний стан загальних параметрів економічної діяльності та існуючу інвестиційну активність	$IK_i = \frac{\sum_{j=1}^n A_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (1)$ <p>де: IK_i – груповий індекс, який характеризує стан інвестиційного клімату у регіоні; A_{ij} – базові часткові показники, які характеризують стан інвестиційного клімату у i-му регіоні; n – кількість часткових базових показників; m – кількість регіонів</p>
Індекс економічно-інноваційної активності в регіоні, який характеризує динамічність економічних процесів у регіоні та рівень інноваційної спрямованості економічної діяльності в регіоні	$EIA_i = \frac{\sum_{j=1}^n B_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (2)$ <p>де: EIA_i – груповий індекс, який характеризує рівень економічної активності та інноваційну спрямованість економічної діяльності в регіоні; B_{ij} – базові часткові показники, які характеризують рівень економічної активності в регіоні та інноваційну спрямованість економічної діяльності у i-му регіоні</p>
Індекс ресурсно-інфраструктурної забезпеченості в регіоні визначає забезпеченість регіону інфраструктурними складовими, необхідними для успішного залучення інвестицій	$RI_i = \frac{\sum_{j=1}^n C_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (3)$ <p>де: RI_i – груповий індекс, який характеризує рівень ресурсно-інфраструктурної забезпеченості в регіоні; C_{ij} – базові часткові показники, які характеризують рівень ресурсно-інфраструктурної забезпеченості у i-му регіоні</p>

Привабливість регіону з позицій бізнесу визначена нами як економічно орієнтована цільова аудиторія. Привабливість регіону з позицій ведення бізнесу на відміну від інвестиційної привабливості розглядалась вітчизняними науковцями менш системно. При цьому актуальність оцінки бізнес-привабливості регіону визначається важливістю досягнення рівня комфортності ведення підприємницької діяльності для місцевих економічно активних суб'єктів, які являються більш лояльною та

зацікавленою цільовою аудиторією, орієнтованою на довготривалу діяльність в регіоні, порівняно із інвесторами.

Критерії привабливості регіону для бізнесу висвітлені та проаналізовані в праці С. І. Нестерової [11]. Нами сформована наступна група базових часткових статистичних показників для проведення порівняльної оцінки бізнес-привабливості регіонів (табл. 3).

Таблиця 3

Базові часткові показники оцінки бізнес-привабливості регіону за даними офіційної статистики

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс загальної бізнес-активності в регіоні	Кількість суб'єктів господарювання, тис. од.	D ₁
		Кількість малих підприємств, на 10 тис. осіб	D ₂
		Обсяг реалізованої продукції малими підприємствами, млн. грн. (на 10 тис. осіб населення)	D ₃
		Кількість мікропідприємств, од.	D ₄
		Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн. грн.	D ₅
		Прийняття в експлуатацію загальної площі житла, тис. м ²	D ₆
2	Індекс соціально-демографічного бізнес-клімату в регіоні	Продуктивність праці, млн. грн.	E ₁
		Підготовка кваліфікованих робітників, на 10 тис. осіб	E ₂
		Чисельність наявного населення в регіоні, тис. осіб	E ₃
		Кількість зайнятих економічною діяльністю, тис. осіб	E ₄
		Частка економічно активного населення з вищою освітою, на 10 тис. осіб	E ₅
		Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, грн.	E ₆
		Кількість виявлених злочинів, на 10 тис. осіб	E ₇
3	Індекс розвитку бізнес-інфраструктури в регіоні	Вантажооборот, т/км	F ₁
		Роздрібний товарооборот через Інтернет	F ₂
		Частка населення, яке користується послугами Інтернету, тис. осіб	F ₃
		Забезпеченість автомобільними дорогами на 1 км площі	F ₄

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8, 9, 10]

На основі статистичних даних нами було визначено групові індекси, які розглядатимуться як індикатори бізнес-привабливості регіонів (табл.4).

Таблиця 4

Індикатори бізнесової привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс загальної бізнес-активності в регіоні визначає кількісні параметри, які характеризують поточний стан та структуру суб'єктів бізнесової діяльності	$BA_i = \frac{\sum_{j=1}^n D_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (4) де: BA_i – груповий індекс, який характеризує стан інвестиційного клімату у регіоні; D_{ij} – базові часткові показники, які характеризують стан інвестиційного клімату у i -му регіоні
Індекс соціально-демографічного бізнес-клімату в регіоні, який характеризує соціально-демографічну ситуацію з позицій ефективного ведення бізнесу	$BS_i = \frac{\sum_{j=1}^n E_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (5) де: BS_i – груповий індекс, який характеризує соціально-демографічну ситуацію з позицій ефективного ведення бізнесу в регіоні; E_{ij} – базові часткові показники, які характеризують соціально-демографічну ситуацію з позицій ефективного ведення бізнесу у i -му регіоні
Індекс розвитку бізнес-інфраструктури в регіоні визначає забезпеченість регіону інфраструктурними складовими, необхідними для успішного ведення бізнесу	$BI_i = \frac{\sum_{j=1}^n F_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (6) де: BI_i – груповий індекс, який характеризує забезпеченість регіону інфраструктурними складовими, необхідними для успішного ведення бізнесу в регіоні; F_{ij} – базові часткові показники, які характеризують забезпеченість регіону інфраструктурними складовими, необхідними для успішного ведення бізнесу у i -му регіоні

С. В. Куніцин [12] пропонує застосовувати мережну модель визначення впливу критеріїв залежно від характеру впливу на туристичну привабливість території. Виділено дві групи факторів як прямої (інформаційне забезпечення туризму; близькість до джерел формування туристичних потоків; природно-кліматичні умови; безпека і комфорт; економічна привабливість туристичного продукту;

матеріально-технічна база туризму), так і непрямой дії (решта інших факторів). На нашу думку такий підхід є більш комплексним, проте його методологія виходить за межі статистичного аналізу і потребує додаткової спеціалізованої експертної оцінки. Оцінка туристичної привабливості на основі статистичних даних передбачає формування групових індикаторів туристичного потенціалу регіону, розвитку туристичної інфраструктури та туристичного комфорту в регіоні і враховує базові часткові статистичні показники, запропоновані нами у табл. 5.

Таблиця 5

**Базові часткові показники оцінки туристичної привабливості регіону
(за даними офіційної статистики)**

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс туристичного потенціалу в регіоні	Кількість нерухомих пам'яток та об'єктів культурної спадщини	G ₁
		Фактичні витрати на 1 день перебування в колективних засобах розміщення у середньому за рік, грн.	G ₂
		Кількість суб'єктів туристичної діяльності, од.	G ₃
		Кількість суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність, од.	G ₄
2	Індекс розвитку туристичної інфраструктури в регіоні	Кількість місць у колективних засобах розміщення, на 10 тис. осіб	H ₁
		Середня місткість садиб сільського (зеленого) туризму, місць	H ₂
		Середня місткість готелів та аналогічних засобів розміщення	H ₃
		Середня місткість у спеціалізованих засобах розміщення, од.	H ₄
		Забезпеченість автомобільними дорогами, на 1 км площі	H ₅
3	Індекс туристичного комфорту регіоні	Кількість місць КЗР на 1 штатного працівника	I ₁
		Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, т/км ²	I ₂
		Кількість виявлених злочинів, на 10 тис. осіб	I ₃
		Кількість закладів громадського харчування	I ₄

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8, 9, 10, 13]

Відповідно до запропонованої методики нами визначено групові індекси, які розглядатимуться як індикатори туристичної привабливості регіонів (табл. 6).

Таблиця 6

Індикатори туристичної привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс туристичного потенціалу в регіоні визначає кількісні параметри, які характеризують поточний стан та структуру туристичних об'єктів та суб'єктів, які займаються туристичним бізнесом в регіоні	$TP_i = \frac{\sum_{j=1}^n G_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (7)$ <p>де: TP_i – груповий індекс, який характеризує поточний стан та структуру туристичних об'єктів і суб'єктів, які займаються туристичним бізнесом в регіоні; G_{ij} – базові часткові показники, які характеризують поточний стан та структуру туристичних об'єктів та суб'єктів, які займаються туристичним бізнесом у i-му регіоні.</p>
Індекс розвитку туристичної інфраструктури в регіоні в регіоні, який характеризує загальні місткість інфраструктурних об'єктів, що орієнтовані на надання туристичних послуг та ведення туристичного бізнесу	$TI_i = \frac{\sum_{j=1}^n H_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (8)$ <p>де: TI_i – груповий індекс, який характеризує загальну місткість інфраструктурних об'єктів, що орієнтовані на надання туристичних послуг та ведення туристичного бізнесу; H_{ij} – базові часткові показники, які характеризують місткість інфраструктурних об'єктів, що орієнтовані на надання туристичних послуг та ведення туристичного бізнесу у i-му регіоні</p>
Індекс туристичного комфорту в регіоні визначає забезпеченість регіону складовими, необхідними для пропозиції якісного та комплексного туристичного продукту	$TK_i = \frac{\sum_{j=1}^n I_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (9)$ <p>де: TK_i – груповий індекс, який характеризує забезпеченість регіону складовими, необхідними для пропозиції якісного та комплексного туристичного продукту в регіоні; I_{ij} – базові часткові показники, які характеризують забезпеченість регіону складовими, необхідними для пропозиції якісного та комплексного туристичного продукту у i-му регіоні.</p>

Дослідження та оцінка поселенської привабливості регіону переважною мірою проводилась у двох аспектах: як вплив соціально-демографічного чинника у межах інтегрованої оцінки інвестиційної привабливості регіонів [14, 4] та як додаткова складова оцінки ефективності управління трудови-

ми ресурсами регіону [15]. На нашу думку, тенденція зростання мобільності населення, євроінтеграційні орієнтири розвитку України надзвичайно актуалізують необхідність проведення цільової, комплексної оцінки поселенської привабливості регіонів та її міжрегіонального співставлення.

Лояльність місцевого населення до регіону свого проживання, його бажання залишатись жити і працювати на рідній землі, відношення до свого регіону існування як до місця, де будуть жити наступні покоління, багато в чому визначає перспективу подальшого розвитку регіону, його здатність забезпечити ефективну та привабливу соціально-економічну систему функціонування та подальшого розвитку. Підбір групових індикаторів, які характеризують поселенську привабливість запропоновано нами у табл. 7.

Таблиця 7

**Базові часткові показники оцінки поселенської привабливості регіону
(за даними офіційної статистики)**

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс розвитку людського потенціалу в регіоні	Чисельність населення в регіоні, тис. осіб	J_1
		Економічно активне населення у віці 15-70 років	J_2
		Безробіття населення у віці 15-70 років	J_3
		Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, грн.	J_4
		Витрати населення у розрахунку на одну особу, грн.	J_5
		Індекс споживчих цін	J_6
		Частка населення із середньодушовими еквівалентними доходами нижче прожиткового мінімуму, %	J_7
2	Індекс розвитку поселенської інфраструктури в регіоні	Пасажирооборот, пасажиро/км	K_1
		Роздрібний товарооборот на одну особу, грн.	K_2
		Прийняття в експлуатацію загальної площі житла, тис. м ²	K_3
		Частка населення, яка користується послугами Інтернету, %	K_4
		Кількість учнів та студентів у всіх навчальних закладах різних рівнів акредитації, на 10 тис. осіб	K_5
3	Індекс розвитку соціального комфорту в регіоні	Охоплення дітей дошкільними закладами, %	L_1
		Забезпеченість населення лікарями, на 10 тис осіб	L_2
		Забезпеченість населення лікарськими лікарняними ліжками	L_3
		Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, кг/на особу	L_4
		Кількість виявлених злочинів на 10 тис. осіб	L_5

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8, 9, 10]

Ми пропонуємо розглядати наступні групові індекси, які визначаються як індикатори поселенської привабливості регіонів (табл. 8).

Таблиця 8

Індикатори поселенської привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс розвитку людського потенціалу в регіоні в регіоні визначає кількісні параметри, які характеризують поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку в регіоні	$PP_i = \frac{\sum_{j=1}^n J_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (10) де: PP_i – груповий індекс, який характеризує поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку в регіоні; J_{ij} – базові часткові показники, які характеризують поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку у i -му регіоні
Індекс розвитку поселенської інфраструктури в регіоні, який характеризує забезпеченість регіону інфраструктурою, необхідною для комфортного проживання населення	$PI_i = \frac{\sum_{j=1}^n K_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (11) де: PI_i – груповий індекс, який характеризує забезпеченість регіону інфраструктурою, необхідною для комфортного проживання населення в регіоні; K_{ij} – базові часткові показники, які характеризують забезпеченість регіону інфраструктурою, необхідною для комфортного проживання населення у i -му регіоні.
Індекс розвитку соціального комфорту в регіоні характеризує загальний соціальний клімат в регіоні для комфортного проживання	$SK_i = \frac{\sum_{j=1}^n L_{ij}}{n}, i = \overline{1, m}$ (12) де: SK_i – груповий індекс, який характеризує рівень розвитку соціального комфорту в регіоні для проживання населення; L_{ij} – базові часткові показники, які характеризують рівень розвитку соціального комфорту у i -му регіоні.

На основі опрацьованих методик нами пропонується аналізувати міграційну привабливість регіону на основі наступних групових індикаторів (табл. 9).

Таблиця 9

**Базові часткові показники оцінки міграційної привабливості регіону
з даних офіційної статистики**

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс розвитку людського потенціалу в регіоні	Чисельність населення в регіоні, тис. осіб	J_1
		Економічно активне населення у віці 15-70 років	J_2
		Безробіття населення у віці 15-70 років	J_3
		Найвищий дохід населення у розрахунку на одну особу, грн.	J_4
		Витрати населення у розрахунку на одну особу, грн.	J_5
		Індекс споживчих цін	J_6
		Частка населення із середньодушовими еквівалентними доходами нижче прожиткового мінімуму, %	J_7
2	Індекс потреби у трудових ресурсах в регіоні	Міграційний рух (динаміка) населення, осіб	M_1
		Потреби роботодавців у працівниках, тис. осіб	M_2
		Навантаження на одне вільне робоче місце, осіб	M_3
		Середньомісячна номінальна зарплата, тис. грн.	M_4
3	Індекс розвитку соціального комфорту в регіоні для мігрантів	Житловий фонд, тис. м. ² на особу	N_1
		Забезпеченість населення лікарями, на 10 тис. осіб	N_2
		Кількість виявлених злочинів, на 10 тис. осіб	N_3

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8, 9, 10]

Ми пропонуємо розглядати наступні групові індекси, які визначаються як індикатори міграційної привабливості регіонів (табл. 10).

Таблиця 10

Індикатори міграційної привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс розвитку людського потенціалу в регіоні в регіоні визначає кількісні параметри, які характеризують поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку в регіоні	$PP_i = \frac{\sum_{j=1}^n J_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (13)$ <p>де: PP_i – груповий індекс, який характеризує поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку в регіоні; J_{ij} – базові часткові показники, які характеризують поточний соціально-демографічний стан і можливості його розвитку у i-му регіоні</p>
Індекс потреби у трудових ресурсах в регіоні, який характеризує запит економіки регіону на зовнішні трудові ресурси, необхідні для його функціонування та розвитку	$PT_i = \frac{\sum_{j=1}^n M_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (14)$ <p>де: PT_i – груповий індекс, який характеризує запит економіки регіону на зовнішні трудові ресурси; M_{ij} – базові часткові показники, які характеризують запит економіки на зовнішні трудові ресурси у i-му регіоні</p>
Індекс розвитку соціального комфорту в регіоні для мігрантів характеризує загальний соціальний клімат в регіоні для комфортної адаптації та проживання мігрантів	$MK_i = \frac{\sum_{j=1}^n N_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (15)$ <p>де: MK_i – груповий індекс, який характеризує рівень розвитку соціального комфорту в регіоні для мігрантів; N_{ij} – базові часткові показники, які характеризують рівень розвитку соціального комфорту для мігрантів у i-му регіоні</p>

Про необхідність оцінки стейкхолдерської привабливості регіонів і доцільності її міжрегіонального порівняння свідчать тенденції активізації громадських рухів і все більшої інституціоналізації громадського суспільства, які свідчать про певну нерівномірність впливів і структурну неоднорідність процесів участі у політиці розвитку регіонів різних громадських груп впливу. Їх якісна оцінка виходить за межі даних офіційної статистики і потребує детального експертного аналізу, проте кількісний аналіз і міжрегіональне структурне порівняння кількості зареєстрованих і фактично діючих інституційних громадських організацій, політичних партій і професійних об'єднань дає нами орієнтовану картину нерівномірності стейкхолдерської привабливості по регіонам України. Показники оцінки стейкхолдерської привабливості, згруповані за регіональними індикаторами, запропоновані у табл. 11.

Таблиця 11

**Базові часткові показники оцінки стейкхолдерської привабливості регіону
(за даними офіційної статистики)**

№	Індикатор оцінки	Показники оцінки	Позначка
1	Індекс суспільно-політичної активності в регіоні	Кількість громадських організацій, од	O ₁
		Політична партія	O ₂
		Громадська спілка	O ₃
2	Індекс професійно-профспілкової активності в регіоні	Профспілка, об'єднання профспілок	P ₁
		Професійна організація	P ₂
		ОСББ	P ₃
		Об'єднання роботодавців	P ₄
3	Індекс соціально-конфесійної активності в регіоні	Релігійна організація	Q ₁
		Благодійна організація	Q ₂
		Орган самоорганізації населення	Q ₃
4	Індекс децентралізації влади*	Кількість об'єднаних територіальних громад	R ₁
		Кількість центрів надання адміністративних послуг	R ₂
		Кількість інфраструктурних проектів	R ₃
		Кількість використаних Інструментів співробітництва	R ₄
		% покриття площі регіону ОТГ	R ₅
		Кількість коштів на реалізацію проектів, млн. грн.	R ₆

* Дані на 11.08.2017 про діяльність ОТГ (об'єднаних територіальних громад) за 2015–2017 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [6, 7, 8,16, 17]

Нами пропонується розглядати групові індекси, які визначаються як індикатори стейкхолдерської привабливості регіонів (табл. 12)

Таблиця 12

Індикатори стейкхолдерської привабливості регіонів

Індекс	Формула розрахунку
Індекс суспільно-політичної активності в регіоні визначає кількісні параметри, які характеризують суспільно-політичну активність	$PA_i = \frac{\sum_{j=1}^n O_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (16)$ <p>де: PA_i – груповий індекс, який характеризує суспільно-політичну активність в регіоні; O_{ij} – базові часткові показники, які характеризують суспільно-політичну активність у i-му регіоні.</p>
Індекс професійно-профспілкової активності в регіоні, який характеризує активність професійних та профспілкових організацій регіону	$PO_i = \frac{\sum_{j=1}^n P_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (17)$ <p>де: PO_i – груповий індекс, який характеризує активність професійних та профспілкових організацій регіону; P_{ij} – базові часткові показники, які характеризують активність професійних та профспілкових організацій у i-му регіоні.</p>
Індекс соціально-конфесійної активності в регіоні характеризує активність соціально орієнтованих та релігійних організацій в регіоні	$KA_i = \frac{\sum_{j=1}^n N_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (18)$ <p>де: KA_i – груповий індекс, який характеризує активність соціально орієнтованих та релігійних організацій в регіоні; N_{ij} – базові часткові показники, які характеризують активність соціально орієнтованих та релігійних організацій у i-му регіоні</p>
Індекс децентралізації влади в регіоні характеризує активність об'єднаних територіальних громад в регіоні	$OTG_i = \frac{\sum_{j=1}^n R_{ij}}{n}, i = \overline{1, m} \quad (19)$ <p>де: OTG_i – груповий індекс, який характеризує активність об'єднаних територіальних громад в регіоні; R_{ij} – базові часткові показники, які характеризують активність об'єднаних територіальних громад у i-му регіоні:</p>

Для повноцінного міжрегіонального порівняння привабливості регіонів для різних цільових аудиторій необхідно привести базові часткові статистичні показники до співставних значень величин. Приведення показників здійснюється наступним чином:

1) для сприяючих показників, які позитивно характеризують регіональну привабливість співставлення визначається за формулою:

$$Y_{ij} = \frac{X_{ij}}{\max_{1 \leq i \leq m} X_{ij}} \quad (20)$$

2) для стримуючих показників, які негативно характеризують регіональну привабливість співставлення визначається за формулою:

$$Y_{ij} = \frac{\min_{1 \leq i \leq m} X_{ij}}{X_{ij}} \quad (21)$$

Після приведення показників до співставних стандартизованих значень, коректних для подальших міжрегіональних порівнянь, для кожного інтегрального індексу, що характеризуватиме привабливість для відповідної цільової аудиторії формується матриця показників X :

$$X = \begin{pmatrix} x_{11} & \dots & x_{1j} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & \dots & x_{2j} & \dots & x_{2n} \\ \dots & & & & \\ x_{i1} & \dots & x_{ij} & \dots & x_{in} \\ \dots & & & & \\ x_{m1} & \dots & x_{mj} & \dots & x_{mn} \end{pmatrix}, \quad j = \overline{1, n}, \quad i = \overline{1, m} \quad (22)$$

де n – число показників; m – число регіонів.

На наступному етапі процедури порівняльної оцінки привабливості регіонів на основі міжрегіональних співставлень для розрахунку інтегральних індексів привабливості нами пропонується застосовувати наступні формули (табл. 13).

Таблиця 13

**Формули для розрахунку інтегральних індексів привабливості регіону
для різних цільових аудиторій**

№ п/п	Індекси	Формула розрахунку	Позначення
1	Інтегральний індекс інвестиційної привабливості	$I_i^{ip} = \sqrt[3]{IK_i \cdot EIA_i \cdot RI_i}$, (23)	де I_i^{ip} – інтегральний індекс інвестиційної привабливості у i -му регіоні
2	Інтегральний індекс бізнес-привабливості	$I_i^{bp} = \sqrt[3]{BA_i \cdot BS_i \cdot BI_i}$, (24)	де I_i^{bp} – інтегральний індекс бізнес-привабливості у i -му регіоні
3	Інтегральний індекс туристичної привабливості	$I_i^{tp} = \sqrt[3]{TP_i \cdot TI_i \cdot TK_i}$, (25)	де I_i^{tp} – інтегральний індекс туристичної привабливості у i -му регіоні
4	Інтегральний індекс поселенської привабливості	$I_i^{pp} = \sqrt[3]{PP_i \cdot PI_i \cdot SK_i}$, (26)	де I_i^{pp} – інтегральний індекс поселенської привабливості у i -му регіоні
5	Інтегральний індекс міграційної привабливості	$I_i^{mp} = \sqrt[3]{PP_i \cdot PT_i \cdot MK_i}$, (27)	де I_i^{mp} – інтегральний індекс міграційної привабливості у i -му регіоні
6	Інтегральний індекс стейкхолдерської привабливості	$I_i^{sp} = \sqrt[4]{PA_i \cdot PO_i \cdot KA_i \cdot OTG_i}$, (28)	де I_i^{sp} – інтегральний індекс стейкхолдерської привабливості у i -му регіоні

Джерело: сформовано автором

Висновки. Запропонована порівняльна оцінка привабливості регіонів для різних цільових груп надасть можливість провести аналіз міжрегіональних співставлень інтегральних показників привабливості регіонів та провести зонування регіонів відповідно до шкали оцінювання привабливості для різних цільових аудиторій. Даний статистичний аналіз привабливості регіонів передбачає обмеження кількісними показниками, прийнятими у формах офіційної статистики, тому для повноцінної оцінки привабливості для всіх цільових аудиторій потрібне доповнення наведеної методики спеціалізованою експертною оцінкою привабливості регіонів, яка дасть більш комплексну якісну характеристику даної дефініції і гармонізує її сприйняття зацікавленими цільовими аудиторіями та підвищить об'єктивність подальшого міжрегіонального порівняльного аналізу.

Список використаної літератури

1. Герасимчук З. В., Шевчук І. Б. Регіональна політика розвитку ринків медичних послуг: напрямки формування та реалізації: монографія. Луцьк: Надсти'ря, 2009. 200 с.
2. Герасимчук З. В., Дашук Ю. Є. Розвиток рекреаційного потенціалу регіону: теорія і практика: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 260 с.
3. Герасимчук З. В., Циганюк Н. Є. Логістична рекреаційна система регіонів України: основи формування та розвитку: монографія. Луцьк: СПД Гадяк Ж. В., друк. «Волиньполіграф», 2014. 270 с.
4. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_04_4_119_uk.pdf
5. Шевчук Я. В. Автотранспортна інфраструктура: теорія і методи сучасних регіональних досліджень: монографія. Ужгород: Вид-во ТзОВ «Ліга-Прес», 2011. 376 с.
6. Статистичний збірник «Регіони України» 2016. Ч.1 / за ред. І. М. Жук. Державна служба статистики України. Київ, 2016. 299 с.
7. Статистичний збірник «Регіони України» 2016. Ч.2 / за ред. І. М. Жук. Державна служба статистики України. Київ, 2016. 692 с.
8. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ [аналітична доповідь] К.: НІСД, 2015. 92 с.
9. Статистичний бюлетень «Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах» 2017. Державна служба статистики України. Київ, 2017. 30 с.
10. Статистичний бюлетень «Продаж і запаси товарів у торговій мережі підприємств (I том) у 2016 році». Державна служба статистики України. Київ, 2017. 23 с.
11. Нестерова С. И. Комплексная оценка привлекательности города для бизнеса. *Материалы Всероссийской научно-практической конференции*. 2013. С. 367–376. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=24096806>
12. Куніцин С. В. Оцінка туристичної привабливості територій та об'єктів природно-рекреаційної сфери. *Ученые записки Крымского инженерно-педагогического университета*. 2011. Вып. 30. С. 155–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VzKipu_2011_30_36
13. Колективні засоби розміщування в Україні у 2016 році. Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України. Київ, 2016. 200 с. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Петровська С. А. Оцінки інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз. *Mechanism of Economic Regulation*. 2012. № 2. С. 90–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2012_2_10
15. Дубинська І. І. Методичні підходи до оцінки ефективності управління трудовими ресурсами регіону. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 31(2). С. 55–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2016_31%282%29_9
16. Громадянське суспільство в Україні. Звіт за результатами дослідження. *Демократичне врядування, права людини і розвиток громадянського суспільства*. URL: <http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii/1167-20160421-ua-publication>
17. Офіційний сайт Проекту «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». URL: <http://surdp.eu/>

References

1. Gerasimchuk, Z. V., Shevchuk, I. B. (2009) Regional'na polityka rozvytku rynkiv medychnykh posluh: napryamky formuvannya ta realizatsiyi: monohrafiya. Luts'k: Nadsty'rya. Lutsk: Suprise, 200 p. [in Ukrainian].
2. Gerasimchuk, Z. V., Dashchuk, Yu.E. (2014) Rozvytok rekreatsinyho potentsialu rehionu: teoriya i praktyka: monohrafiya. Luts'k: Vezha-Druk, –Z.V 260 p. [in Ukrainian].
3. Gerasimchuk, Z. V., Tsiganyuk, N. E. (2014) Lohistychna rekreatsinyna systema rehioniv Ukrayiny: osnovy formuvannya ta rozvytku: monohrafiya. Luts'k: SPD Hadyak Zh.V., druk. «Volyn'polihraf. 270 p. [in Ukrainian].
4. Gaiducky, A. P. Otsinka investytsiynoyi pryvablyvosti ekonomiky URL: http://eip.org.ua/docs/EP_04_4_119_uk.pdf [in Ukrainian].
5. Shevchuk, Ya. V. (2011) Avtotransportna infrastruktura: teoriya i metody suchasnykh rehional'nykh doslidzhen': monohrafiya. Uzhhorod: vyd-vo TzOV «Liha-Pres». 376 p. [in Ukrainian].
6. Juk, I. M. (2016) Statystychnyy zbirnyk «Rehiony Ukrayiny» 2016. Ch.1 / za red. I. M. Zhuk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Kiev, 299 p. [in Ukrainian].
7. Juk, I. M. (2016) Statystychnyy zbirnyk «Rehiony Ukrayiny» 2016. Ch.2 / za red. I. M. Zhuk. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Kiev, 692 p. [in Ukrainian].
8. Ekonomika rehioniv u 2015 rotsi: novi realiyi i mozhlyvosti v umovakh zapochatkovanykh reform. K.: NISD. 92 p. [in Ukrainian].
9. Statystychnyy byuletен' «Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy na pidpryyemstvakh» 2017. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrayiny. Kyiv, 30 p. [in Ukrainian].

10. Statystychnyy byuleten' «Prodazh i zapasy tovariv u torhoviyi merezhi pidpryyemstv (I tom) u 2016 rotsi». Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv, 23 p. [in Ukrainian].
11. Nesterova, S. I. (2013) Kompleksnaya otsenka pryvlekatel'nosti horoda dlya byznesa *Materyaly Vserossyyskoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy*. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=24096806> Proceedings of the All-Russian Scientific and Practical. p. 367–376 [in Russian].
12. Kunitsyn, S. V. (2011) Otsinka turystychnoyi pryvablyvosti terytoriy ta ob'yektiv pryrodno-rekreatsiyanoi sfery *Uchenye zapysky Krumskoho ynzhenerno-pedahohycheskoho unyversyteta*. Vyp. 30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VzKipu_2011_30_36, p 155–162 [in Ukrainian].
13. Kolektyvni zasoby rozmishchuvannya v Ukraini u 2016 rotsi. Statystychnyy byuleten'. (2016) Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kyiv. 200 p. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>, 200 p. [in Ukrainian].
14. Petrovskaya, S. A. (2012) Otsinky investytsiyanoi pryvablyvosti rehionu: porivnyal'nyy pofaktorny analiz. *Mechanism of Economic Regulation*. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mre_2012_2_10. p. 90–97 [in Ukrainian].
15. Dubinskaya, I. I. (2016) Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti upravlinnya trudovymy resursamy rehionu *Visnyk Pryazovs'koho derzhavnoho tekhnichnoho unyversytetu*. Seriya: *Ekonomichni nauky*. Vyp. 31(2). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2016_31%282%29_9
16. Hromadyans'ke suspil'stvo v Ukraini. Zvit za rezul'tatamy doslidzhennya. *Demokratychno vryaduvannya, prava lyudyny i rozvytok hromadyans'koho suspil'stva*. URL: <http://dhrp.org.ua/uk/publikatsii/1167-20160421-ua-publication> [in Ukrainian].
17. Ofitsiyyny sayt Proektu «Pidtrymka polityky rehional'noho rozvytku v Ukraini». URL: <http://surdp.eu/>

I. I. Gavrysh

METHOD OF COMPARATIVE EVALUATION OF THE REGION ATTRACTIVENESS FOR VARIOUS TARGET AUDIENCES

The dynamism of global, national and regional processes facilitates the initiation of structural changes and the emergence of non-typical system processes, which have recently characterized the contemporary socio-economic development of territories. This leads to a change in the perceptions about the usefulness and adequacy of traditional methods for assessing social and economic phenomena and processes, which are focused on systematic processing and analysis of official statistics data, and in aggregate form the attractiveness of the region.

The article proposes an adaptive methodology for comparative estimation of the attractiveness of the region for various target audiences, which is based on the methods of traditional statistical analysis and interregional comparisons of the integral index of regional attractiveness. The questions of analyzing the criteria which characterize the attractiveness of the region and the issue of inter-regional comparisons of the level of attractiveness are of considerable interest.

In order to make a comparative assessment of the attractiveness of regions for different target audiences, it is primarily necessary to select a set of statistical indicators that would most fully reflect the main parameters of the attractiveness of the region. In official statistics, there are a number of indicators that reflect different aspects of the attractiveness of the region in terms of the interests of specific target groups. At the same time, these indicators are not enough to form a comprehensive harmonious picture of attractiveness for a potential target audience as a specific region, and for a full-fledged inter-regional comparison of the attractiveness of different regions.

Thus, there is a need for systematization, grouping and identification of a sufficiently large set of statistical indicators that, within the existing methods of collecting and computing statistical information, can provide a characteristic of the attractiveness of the region, taking into account different aspects, and create conditions for inter-regional comparison of the respective types of attractiveness for different target audiences.

The article identifies six main target audiences, for which the process of assessing the attractiveness of the region is updated and characterized by various aspects that determine for them the criteria of this attractiveness. These target audiences include: investors, business audiences, tourists, local population, migrants and influential groups, so-called stakeholders, which have diverse interest in the region. We

suggest, in the framework of comparative analysis, to divide identified target audiences into two groups based on the basic criteria of motivation that determine the attractiveness of the region. To the first group of economically oriented types of attractiveness we include investors, business audiences and tourism, and to the second group, which is characterized by a greater social orientation, it is proposed to include the settlers (the local population), migrants and influential groups (stakeholders). Since each target audience is characterized by a different set of motivations that form attractiveness and, accordingly, in the analysis there will be determined a different set of criteria for this attractiveness, which is expressed by different statistical indicators, such division has no rigid boundaries, and is predetermined by the convenience of comparative analysis.

The article presents the process of comparative assessment of the region's attractiveness for different target audiences, which includes the following stages: 1) justification and selection of a limited number of basic components (indicators) of the evaluation of attractiveness from the positions of selected target audiences; 2) collection and preparation of primary statistics based on official statistical sources; 3) an adequate reflection of the investigated indicators of the attractiveness of the region through the use of a representative system of bringing estimated indicators to comparable values; 4) grouping of individual basic indicators of the attractiveness of the region into index indicators, which in general characterize various aspects of attractiveness from the positions of selected target audiences; 5) the choice of a specific method of synthesis of group indexes of attractiveness into a single integral indicator; 6) analysis of interregional comparisons of integrated indicators of attractiveness of regions; 7) generalization of the results of the study with region zoning according to the scale of evaluation of attractiveness.

The results of comparative analysis are needed both for the state to provide regional policy and for regions (primarily represented by regional administrations), and act as statistical markers for building effective communications with target audiences in the environment, interregional and inter-level relations.

Keywords: *comparative analysis, estimation of regional attractiveness, regional target audiences, interregional comparisons, integral index of attractiveness of the region.*

Стаття надійшла до редакції 08.08.2017